THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. WINBERG, President, Gen. Mgr. H. HIRSH, Editor
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
67 Elizabeth Street Telephone Main 4582
SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.
Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

דער ביענשטאָק

די אידישע צוקונפט אין די היגע מדינות

לויט די לעצטע מעלדונגען פון אייראָפּא, האלט עס דערביי, אז איטאליען און רומעניען זאלען זיך אויך אריינזאַרפען אין קריעג זיי פאַר דערען פון עסטרייך שטיקער לאנד, אייניגע פראָווינצען זוילען זיי פון איהר צונעהמען.

צו דער זעלבער צייט קומט יעצט פאר א שטיקעל סכסוך צווישען יאפאן און כינא. יאפאן פאדערט פון כינא געוויסע קאנצעסיעס, וועל־כעס מיינט אויך קיין אנדער זאך זיי אז כינא זאָל אָבטרעטען צו יאפאן געוויסע שטיקער לאנד.

די מענשען שלאגען זיך און זוכען צו שלאגען זיך פאר טעריטא־ריעס, פאר שטיקער ערד; קיינער איז ניט צופרידען מיט דאס וואס ער פערמאגט. יעדער מדינה זוכט ווייטער אויסצוברייטערען, זוען אפילו זי דארף דערביי פערלירען טויזענדער מענשען און מיליאנען געלד.

דער הימעל איז א הימעל פאר גאט און די ערד איז אבגעגעבען געווארען צו די מענשען!.

די אלע הימלישע זאכען, אלע אידעאלען, רעליגיאָן זאָגאר האָבען אבגעטראטען דאס פלאץ צו דער ערד־פראגע, די ערד איז אבגעגעבען געווארען צו די מענשען און די מענשען קענען זיך מיט איהר ניט צו־טהיילען.

דער הימעל און אלע הימלישע זאכען האָבען זיך פערראוקט אין הינטער גרונד; קיינמאָל איז נאך אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט ניט פאר־געקומען אזא איבערקעהרעניש אין די מוחות פון דער מענשאפט, אזא פוסקייט פון אידעאלען; קיינמאל האָבען נאך די מענשען ניט אנגעפיהרט אזא טרוקענע פראזאאישע מלחמה; עס איז יעצט ניט קיין מלחמה פאר רעליגיאָן, עס איז ניט קיין מלחמה פאר דער בעפרייאונג און דער אויסבע־סערונג פון דער מענשהייט, עס איז אויך ניט קיין מלחמה פאר א־נטער־דריקטע געגען אונטערדריקער, נור עס איז א מלחמה פאר טרוקענע ביז־נעס, הויער עס זאל האָבען מעהר לאנד, הויער עס זאל בעהערשען מעהר און בעסערע האפענס, הויער עס זאל קענען מאהנען קאנטריבוציע.

רוסלאנד פערלאנגט די דארדאנעלען; קאנסטאנטינאפאל, און פי־לייכט גאנץ פאלעסטינא; דייטשלאנד פערלאנגט פוילען, בעלגיען און א שטיק לאנד אין פראנקרייך, די פראנצויזען הויילען אבגענהמען צוריק על־זאס לאטרינגען, איטאליען הויל נאך לאנד, רומעניען הויל נאך לאנד, בולגא־ריען הויל נאך לאנד, טערקיי און יאפאן הויילען נאך לאנד, הכלל אלע הויר לען נאך לאנד, נאך האפענס, נאך ימים, נאך פראווינצען, די הועלט איז זיי קליין!

קענען מיר אידען האָפען צו בעקומען פאלעסטינא אין אזא צייט פון לאנד־כאפעניש און לאנד־זוכעניש?

איז עס דען מעגליך, אז די יעניגע מלוכה הועלכע הועט האָבען די מאכט אין איהר האנד צו דיקטירען, אז פאלעסטינא זאל אבגעגעבען הויר־רען צו די אידען, זאל עס ניט ארגנטערנעהמען שטילערהייד פאר איהר אייגענעם געברויך?

לויט הוי עס קוקט אויס, איז עס א גאנץ שווערע זאך, אז מיר אידען זאלען קענען בעקומען אונזער הייליגען הויינקעלע מיט'ן גוטען הויי־לען פון די יעצטיגע קריסטליכע מדינות.

עס שיינט, אז די געגענווערטיגע צייט איז נאך ניט רייף גענוג פאר דער ערפיללונג פון דער אידישער נאציאנאלער האפענונג; אין דעם יעצטי־גען דור פון לאנד־הונגער הועלען די אידען זייער אלטע ירושה ניט צוריק קריגען.

אונז שיינט, אז נאך פאר א גאנץ לאנגער צייט הועלען די מדינות פון דיעזער זייט ים פערבלייבען די איינציגע פלעצער וואו דער איד הועט קענען לעבען מעהר אדער הועניגער אונגעשטערט; עס קוקט אויס, דאס אין די אמעריקאנער לענדער הועט איסזואקסען דער רוב מנין און רוב בנין פון אונזער פערפאלגטער נאציאָן און אז מיר הועלען דא נאך פערבלייבען פאר פיעלע דורות.

אין עס פרעגט זיך די פראגע, אויב דא אין דיעזע לענדער הועט זיך ניט הוידערהאלען די זעלבע געשיכטע פון פערפאלגונג, הועלכע האָט מיט אונז פאסירט אין אלע פריהעריגע פלעצער וואו די זון האָט אונז צוערשט געשיינט גאנץ העל?

האָבען מיר דאך פאר א צייט געלעבט גליקלאך אין שפאניען און פארטוגאל, און נאכהער אין פוילען און אפילו אין רוסלאנד!

איץ'ן פראנגרעס און טאלעראנץ קענען מיר זיך מעהר ניט פער לאזען. מיר זעהען שוין הויפיעל הוערטה דאס האָט ביי דעם ערשטען אויס־ברויך פון דער ערשטער קלענסטער קריעג.

הייץ דעם, איז דאך די טאלעראנץ פון די אמעריקאנער, אפילו היינט צו טאג אויך ניט אזוי יום־טוב'דיג.

מען איז דאך דא געגען נייע אידישע אימיגראנטען, פאר רעליגיאָן אין די פאבליק־שולען און איבערהויפט געגען דעם איינגעוואנ־דערטען.

הויר קען עס אונז גאראנטירען, אז הונדערט אדער אפילו פופציג יאהר שפעטער, הועלען דא ניט געמאכט הוערען קיין אויסנאהמס־געזעצען, קיין גהעטא, אדער אזוי א באיקאט'ל א לא פוילען?

זענען מיר דען דערצו ניט געוואהנט געווארען? האָבען מיר עס דען ניט געזעהען אין די אמאליגע און אפילו אין די יעצטיגע צייטען?

א נייעס איז דאס דען ביי אונז?

מיר אידען האָבען שוין פיעלע מאל אויסגעפונען גוטע רוהיגע פלע־צער, וואו מיר זענען געשטיגען הויך אין געטהון גאלדענע ביזנעס, אבער הוי לאנג האָט עס אנגעהאלטען?

עס איז קיין צווייפעל ניט, דאס מיר אידען הועלען אימער זיין אין גלות און אימער ליידען פון די זעלבע גלות־צרות אזוי לאנג הוי מיר הועלען פערבלייבען שכנים צווישען פרעמדע פעלקער און עס קען דעריבער קיין צווייפעל ניט זיין, אז אויך דא אין די אמעריקאנישע לענדער הועלען מיר אונזער חלק קריגען צוגעטהיילט.

געווים הועט עס דא פאסירען אביסעל אויף אן אנדער אופן. אנ־שטאדט פון א קעניג, הועט עס קומען פון א פרעזידענט, אנשטאדט אן איגנאסיעו הועט עס זיין א בירגעט און אנשטאדט דעם הייליגען סינאד הועט עס טהון א לעדזשיסלייטשור.

פריהער הוערען אידישע קינדער געצוואונגען צו בעזוכען די פאבליק שולען, נאכהער הוערען זיי געצוואונגען צו זאגען הייליגע תפלות פון קריסטענטהום און דיעזע זאכען האָבען מיר שוין הייגען צו טאג, טא פרעגט זיך טאקי וואס הועט זיין שפעטער?

די לעדזשיסלייטשור קען אויסטראכטען, אז מל זיין א קינד, איז געגען הומאניטעט, אז מאכען קדוש און הבדלה איז געגען דער טעמפע־רענס לאא, אז מקדש זיין די לבנה איז געגען די געזעצע פון אפען עיר מי־טינגס און אזוי קענען מיר נאך האָבען ארעסטירטע אידען פאר פראוועען א ברית, פאר טרינקען ארבע כוסות און פאר קדוש לבנה, פונקט ווי מיר האָבען עס יעצט פאר חלול זונטאג און פאר פעדלען מיט א ביליגען פערד.

אין "טאג" פון שבת פרעגט צביון אויב מיר האָבען ניט אביסעל אריבערגע־כאפט די מאָאס?

ער אליין, זאָגט ער, סימפאטיזירט מיט דייטשלאנד. ער פערשטעהט אויך אז דייטשע און עסטרייכער אידען סימפאטי־זירען מיט דייטשלאנד. ער פערשטעהט אויך, אז דייטשע און עסטרייכער אידען סימפאטיזירען מיט דייטשלאנד. רוסישע אידען ווילען, זאָגט ער, אז רוסלאנד זאָל פערלירען ווייל רוסלאנד האָט זיך דאָס כשר פערדיענט ביי די אידען פאר איהרע רציחות. ניט מחמת זיי האָבען ליעב דייטשלאנד. ווייל זיי האָבען קיין אורזאַ־כען צו ליעב צו האָבען, נאר מחמת דער שנאה צו רוסלאנד.

רוסלאנד האָט קיין אנדער זאך ווי האס ביי די אידען ניט פערדיענט. דאָך זאָגט, ער האָבען מאנכע אריבער געכאפט די מאָס.

עס איז ניט אנשטענדיג, זיך מילד אויסצודריקט, ווען אייגענע פערקויפט זיין פערער אין אלגעמיין, עס איז זאָבער נאָך מעהר ווי ניט אנשטענדיג ווען איינער פערקויפט זיין פערער אין דיעזען קריעג צו הועלכען עס איז צד צו מאכען שטימונג פאר איהם אין דער עפענטליכ־קייט און עס איז א פערברעכען, ווען א רוסישער איד פערקויפט זיך צו דייטש־לאנד צו הוערען איהר פרעס־אגענט געגען רוסלאנד.

עס זיינען גענוג פאר אונז די פאלשע בלבולים, הועלכע מען מאכט אין רוסלאנד אויף אידען, אז זיי זיינען פערדעטער. מיר קענען זיך אָבער גענען בלבולים ניט שי־צען. ווי אידען זאָלען ניט האנדלען, ווי פאטריאטיש זיי זאָלען זיך ניט אריסצוי־גען הועט דעם צארס רעגיערונג טהאָן דאס איהריגע און הועט שוין אויסגעפונען בלבולים פון אונטער דער ערד. מיר דאר־פען אָבער פערדאמען יעדען איינציגען וואָס גיט מיט זיינע האנדלונגען א גרונד פאר די בעשולדיגונגען, וואָס הוערען גע־מאכט געגען אידען.

הוען א רוסישער איד פערקויפט זיך אלס פרעס־אגענט צו דייטשלאנד אום צו מאכען שטימונג געגען רוסלאנד, ניט ער דערמיט אליין א גרונד, אז די רוסישע רעגיערונג זאָל שטעמפלען אויף אנדערע אידען אלס פערראטער, הועלכע זיינען פע־היג זיך צו פערקויפען פאר געלד.

איז דאָס דען ניט איינפאך גענוג, אז מען זאָל עספערשטעהן? און דאָך פער־שטעהט מען עס ביי אונז ניט.

אין "טאג" איז געווען א קאָרעס־פאָנדענץ, אין הועלכער עס הערצעהלט זיך אז א אידישער שרייבער פון רוסלאנד האָט זיך פערקויפט אלס פרעס־אגענט צו דייטשלאנד געגען רוסלאנד און אונזער עולם האָט זיך גאנץ גלייכגילטיג בעצוי־גען צו דיעזער מיטטייילונג. אין געגענ־טהייל, אנדערע האָבען געפונען, אז דאָס איז ניט נאָר קיין פערברעכען ניט, נור א גאנץ שעהנע טהאט, ער דעקט אויף די שאנד־טהאטען פון רוסלאנד און איהר באַרבעריי, וואָס זי בעגעהט געגען אידען.

קענען מיר אָבער דען ניט פערשטעהן אזא איינפאכע זאך, אז עס איז אן אונ־טערשייד, ווען איינער מאכט דיעזע אויס־דעקונג אויף זיין אייגענעם רעכענונג אָדער אלס א נערונגענער אגענט?

דארפען מיר ניט א טראכט טהאָן אז מיר האָבען איבערגעכאפט די מאָס?"

שרייבענדיג הוענען דער הועלט אויס־שטעלונג אין סאן־פראנציסקא בעשרייבט אנורסקי אין דער "פרייזער ארבייטער שטימע" אן אינטערעסאנטע בילד:

אן אויסערגעוועהנליך אלטע שיף הועלכעס הייסט "קאָנווייקט שיף סאָק־סעס". קאָנווייקט מיינט פערברעכער, דאָס הייסט, אז זי איז א פערברעכער־שיף, אָדער בעסער געזאָגט, דאָס איז א שיף פאר פערברעכער סאקסעס מיינט ערפאָלג און דער נאָמען, וואָס מען האָט דער שיף געגעבען, ווען זי איז אויפגעבויט געווארען. דיעזע שיף איז איינע פון די עלטסטע שי־פען אין דער הועלט, און איז אויפגעבויט געווארען אין דעם יאָהר 1790 אין בריטיש אינדיא, אלס מסחור־שיף.

ביים סוף פון 18־טען יאָהרהונדערט האָט אין ענגלאנד אויסגעפעהלט פלאץ, וואו איינצושפארען אלע איהרע געפאנג־ענע. די ענגלישע רעגיערונג האָט דאן ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן מיט איהרע פערברעכער. אין יענער צייט איז ערשיע־נען א בוך הוענען ניו סאוטה וויילס, און א געוויסער מעמבער פון פארלאמענט האָט אין יענעם בוך רעקאָמענדירט, אז דער בעסטער פלאץ, וואוהין צו שיקען די ענגלישע פערברעכער, וואָלט געווען אין די קאָלאָניעס אין ניו סאוטה וויילס.

די ענגלישע רעגיערונג האָט דיעזען פראָיעקט אָנגענומען און זי האָט בעשלאָ־סען צו טראנספארטירען איהרע פערברע־כער אין איהרע קאָלאָניעס פון ניו סאוטה וויילס, און פאר דיעזען צוועק האָט דיא רעגיערונג דאן גענרינדעט א גאנצע פלאָ־טע פון פערברעכער־שיפען.

דיעזע קאָנקוויקטשיף "סאָקסעס", נאָך דעם האָט זי האָט פיעלע יאָהרען גע־דיענט, אלס א האנדלס־שיף, איז איבער־גענומען געווארען פון דער ענגלישער רע־גיערונג פאר'ן צוועק צו טראנספארטירען די פערברעכער פון ענגלאנד נאָך די קאָ־לאָניעס פון אויסטראליע.

דעם טראנספארט פון די פערברע־כער פלעגט די רעגיערונג איבערגעבען צו א קאָנטראקטאָר, און דער קאָנטראקטאָר פלעגט קריגען 6 פענס א טאָג פער קאָפּ. די דורכשניטליכע רייזע פון ענגלאנד נאָך אויסטראליען פלעגט דויערען 6 מאָנאט. וואָס לענגער עס פלעגט נעהמען די רייזע אליין בעסער איז דאָס געווען פאר דעם קאָנטראקטאָר.

און ווען די שיף פלעגט שוין אָנקומען אויף'ן בעשטימטען פלאץ, פלעגט נאָך נעהמען מאָנאטען, ביז מען פלעגט אריים פיהרען די אונגליקליכע ארעסטאנטען פון דיעזען גיהנום אויף זייערע בעשטימטע פלעצער.

פאר דער גאנצער צייט וואָס די גע־פאנגענע פלעגען זיך געפינען אין אזעלכע שיפען, זיינען זיי געווען פערשפארט אין פינסטערע לעכער, געשטידט אין שווערע אייזערנע קייטען. פאר דעם קלענסטען חטא פלעגען די אויפזעהער מאטערען די אונגליקליכע ביז אין טויט אריין. יעדער ווינקעל פון דיעזער שיף איז א לעבעדיגער ערות פון מענשלכע יסורים, טרעהרען און וועהטאָג.

אָט איז למשל, אזא סאָרט אינקווי־זיציאָנס אינסטרומענט: אן אייזערנער רייף צוגעשמידערט צו א קלאָץ, און דיע־זען רייף פלעגט מען אָנטהאָן דעם אונ־גליקליכען אויף'ן קאָפּ, די הענד אויסגע־צויגען איבער'ן קאָפּ, שלעסער אויף די פיס, און אויף די שלעסער צוויי אייזערנע געוויכטען, און דער אונגליקליכער האָט זיך שוין פון אָרט ניט געקענט ריהרען.

אין אזא פאָזיציאָן פלעגט מען דעם אונ־גליקליכען שמייסען, ביז וואנען בלוט האָט גערונען פון זיין גאנצען קערפּער, און נאָך דעם שמייסען פלעגט מען דעם אונגליק־ליכען אריינוואַרפען אין אזא סאָרט איב־קווזיציאָנס־באד פון קאלטע זאלץ־וואַ־סער, און די פייניגער פלעגען מיט א שטעכעדיגער בארשט רייבען דעם צו־בלוטיגטען קערפּער.

עהנליכע אינקוויזיציאָנס אינסטרו־מענטען זיינען פאראן אויף דיעזער טיי־פעל־שיף "סאָקסעס" זעהר פיעל.

אויף דיעזער שיף איז פאראן א דאָ־קומענט וואָס דערצעהלט אז:

6 מענשען האָבען פערבראכט א פאָאר יאָהר פון זייער לעבען אויף דיעזער טיי־פעל־שיף, פאר דעם איינציגען פערברעכען וואָס זיי זיינען זיך צוזאמענגעקומען און האָבען בעשפּראָכען זייער טרויעריגע לאגע, און האָבען בעשלאָסען צו גרינדען אן ארבייטער פערבאנד.

ניט אלע מאָהל איז אין ענגלאנד ער־לויבט געווען די ארבייטער זיך צו ארגאַ־ניזירען אין טרייד יוניאָנס. ניט אלע מאָהל איז אין ענגלאנד ערלויבט געווען פרייע רעדע און פרייע פרעסע. גענוג ארבייטער בלוט איז פערגאָסען געווארען אין דעם ערשטען העלפט פון לעצטען יאָהר־הונ־דערט. קעמפּפע, ביטערע קעמפּפע האָבען די ענגלישע ארבייטער דורכגעמאכט, איי־דער זיי האָבען געוואונען די פרייהייט זיך צו ארגאניזירען אין טרייד יוניאָנס. ניט אלע מאָהל איז אי זענגלאנד ערלויבט גע־ווען פרייע פרעסע און פרייע רעדע. גענוג ארבייטער בלוט איז פערגאָסען געווארען אין דעם ערשטען העלפט פון לעצטען יאָהרהונדערט. קעמפּפע, ביטערע קעמפּפע האָבען די ענגלישע ארבייטער דורכגע־מאכט, איידער זיי האָבען געוואונען דיא פרייהייט זיך צו ארגאניזירען אין טרייד יוניאָנס. אין אָנפאנג פון די פערציגער יאָהרען פון לעצטען יאָהר־הונדערט, ווען די ענגלישע ארבייטער האָבען אָנגעהויבען ארויסצוצייגען א שפּור פון אונציפרי־דענהייט, זיינען גלייך געפאלען א סך קרבנות, און דעם 24־טען פעברואר, 1834 אין דער שטאָדט דארעסט, דארטשעסטער, ענגלאנד, זיינען זעקס ארבייטער ארעס־טירט געווארען אלס קאָנספּיראטאָרס און זיי זיינען געשטעלט געווארען פאר'ן גע־ריכט, און אָהן שום צערעמאָניעס האָט זיי דער ריכטער פערמישפט צו 7 יאָהר געפענג־נים, טראנספּאָרטירט צו ווערען מיט דער שיף "סאָקסעס" נאָך אויסטראליע. זייער גאנצער פערברעכען איז בעשטאנען אין דעם, וואָס זיי האָבען פערלאנגט בלויז איין שילינג אויף'ן וואָך מעהר ווייד־זשעס (זייערע פערדיענסטען זיינען דאן געווען 7 שילינג א וואָך, (אונגעפעהר איין דאָל. מיט 75 סענט).

די אלע גרויזאמע אינקוויזיציאָנס־אינסטרומענטען, הועלכע געפינען זיך אויף דער "סאָקסעס", זיינען א סמן פון א באַרבארישער צייט — א צייט, ווען די קנוט און די שווערע אייזערנע קייטען האָ־בען געהערשט.

די "סאָקסעס" שטעלט מיט זיך פאר איינע פון די שרעקליכסטע גיהנום'ס וואָס די מענשליכע פאנטאזיע האָט ווען עס איז געקענט אויסטראכטען.

אין סכנה די עסטרייכישע ארמעע אין די בערג; און די לעצטע וועלען זיך מוזען צוריקציהען פון אלע דורכגאנגע.

אין פיער קאָלומס, דריי מיט'ן באהן וועג און איינס מיט'ן שאָסעע, שטופּען זיך די רוסישע סאָלדאטען קיין אונגארן. וועט דאָס זיי געלינגען? אויף דעם ווייר קיין פארזיכטיגער „מלחמה עקספערט" נישט געבען קיין ענטפער, דאָס איינציגע פירוש וועלכען מען קאָן איצט מאכען איז, וואָס פאר א פאָלגען עס קאָנען האָבען א רוסישער נצחון אויף די קארפּאטען.

קודם כל וועט א רוסישער נצחון אין די בערג־דורכגאנגע, ערלויבען דעם צאר זיך צו פעשפּרייטען איבער דאָס גרויסע אונגארישע פלאַלאנד, אויף א הונדערט מייל די ברייט, און די אונגארישע הויפּ־שטאָדט וועט זיין אָבגעטהיילט פון זיי ארמעע בלויז דורך דעם פריהער דער־מאָהנטען טייך טאיס. צווייטענס, אז דאס איז דער עיקר, וועלען די קאָזאקען אין זייער גלייכען אזוי צו פאָנראָמעווען דיא אונגארישע שטעדט און שטעדטלאך, דער־פער און הויפען, אז דאָס פרובטבארע אונ־גארישע פלאַכלאנד, מיט איהרע רייכע וויץ־קאָמערען וועט ווערען א מהבר, אז די אויסהונגערונג פון עסטרייך און דייט־לאנד וועט געבען א ריעזיגען שפּרונג פאר ווערטס.

ווערענדיג א בעל דעה איבער די באַ־גען פון צפון אונגארן און די בערג דורכ־גאנגען הינטער זיי, וועט די רוסישע אר־מיי שטעהען אין אונגארן פעסטער ווי אין וואַרשא און אָסאָוועץ. רוסלאנד וועט אויף זיין אימשטאנד אריינציהען איהרע גרויס־מאסען קאָזאקען און אנדערע אזוינע טיב־טיגע רייטער, וועלכע וועלען קאָנען א כן העלפען אין דער בעוואכונג פון די קאר־פאטען דורכגאנגע, וועלכע וועלען גע־וועהנליך אויך ווערען שטארק בעפעס־טיגט.

רוסלאנד'ס זיעג אויף די קארפּאטען וועט צווינגען עסטרייך אויפצוגעבען איהר קאמפּיין אין בוקאָווינא און ענדליך זייעלייכט, אויף די פערלערונג פון טראנ־סילוואניע. די רוסע זוועלען דאן נאטיר־ליך פערבאָפען די באהן דורך דעלאטי־נורכגאנג, ביים טייך פרוט, און האָבענדי־פון זייערע הענד אָט די באהן וועלען זי־קאָנען לייכט קאָנטראלירען דעם וועג פון בודאפּעסט קיין לעמבערג, ביי מונקאטש־דורך וואָנען די עסטרייכישע ארמעע בע־קומט איצט פערשטארקונגען און פראָוויי־וויאָן אין בוקאָווינא.

אן עסטרייכישע צוריקציהונג פון בוקא־ווינא וועט נאָך זיך נאָכפאָלגען א רוסי־שער איבערפאל אין טראנסילוואניע, דורך דעם באָרגאָ דורכגאנג און די רומעניע־וועלען ווייעדער אָנהויבען קלינגען מיט ד־שווערדען. אן עסטרייכישע צוריקציהונ־פון בוקאָווינא וועט רוסלאנד איז אין אונ־גארן, הייסט אז מזרח גאליציען און בו־קאָווינא זיינען שוין פאר עסטרייך אויו־אימער פערלאָרען.

אינ'ם פאל פון אָט אזא מין רוסי־שען נצחון, וועט זיך רוסלאנד שוין נישט מעהר בעגיגענען מיט בוקאָווינא און מזרח־גאליציען. די הונדערט טויזענדער עסט־רייכישע סאָלדטען וואָס שטעהען אויו־דער ליניע פון קראקוי, ביז אין רוסיש פּוי־לען אריין, וועלען זיך מוזען צוריקציהען בכדי צו פערטהיידיגען די אונגארישע

(פארטזעצונג אויף פיידזש 5)

קארפּאטען דער שליסעל פון אונגארן

די גרויסע בעדייטונג פון דיעזע בערג פאר דעם וואָס בעזיצט זיי.

רעד איינפאכסטער וועג, ווי אזוי זיך פארצושטעלען די דורכגאנגען איבער דיא קארפּאטען בערג, צוליעב הועלכע עסט־רייך און רוסלאנד פיהרען איצט אזא ביי־טערע מלחמה, איז זיך דאָס אויסצומאָה־לען אויף'ן האנד. מען לעגט אוועק דיא פיער פינגער אויפ'ן טיש און מען שטעלט זיך פאר אז דאָס זיינען די פיער בערג־ווענען וואָס פיהרען פון צפון קיין דרום, פון גאליציען קיין אונגארן. דער ערשטער פינגער פון גראָבען, הועט ווייזען דעם אָרט פון דוקלא־דורכגאנג, דער מיטעלס־טער פינגער דעם אוזשאָק־דורכגאנג און דער קליינער פינגערל דעם ווערעצק דורכגאנג, דורך דוקלא געהט דער בעסטער שאָסעע פון אונגארן צו גאליציען, דורך

ווער קען עס זאגען, אז דאס הועט ניט געשעהען און ווער קען אונז גארגאראנטירען אז עס הועט דערצו ניט קומען?

דער הימעל און די הימלישע אידעאלען זענען פאר גאט און די ערד איז אוועקגעגעבען געווארען צו די מענשען, אבער זענען דען די מענ־שען אָהן הימלישע אידעאלען עסוואָס בעסער ווי די ווילדע חיות.

קענען מיר זיי טרויען און קענען מיר זיך אויף זיי פערלאזען? און אויב ניט, דאן וואס האָבען מיר צו טהון אום ניט צו פערלירען אונזער יעצטיגע פיעל־הייעניג־רוהיגע הייס, אזוי ווי מיר האָבען פערלארען אונזערע פריהעריגע הייס?

מארגען הועלען מיר אויף דיעזען פלאץ פריבירען דיעזע פראגען צו פערענטפערען.

אתן קיין צווייפעל
רעקאמענדירען מיר
מעניק בעקינג פאדער אלס די בעסטע,
ביינסטע, און געזונדסטע בייקינג פאודער
וואָס איז נאָר מעגליך צו מאכען,
ענטהאלט ניט קיין אליום.
אלע שטאָפען זיינען אויס־
געשריבען אויף'ן לייבעל,
MAGIC BAKING POWDER
E.W. GILLETT CO. LTD.
TORONTO, ONT.
WINNIPEG - MONTREAL